

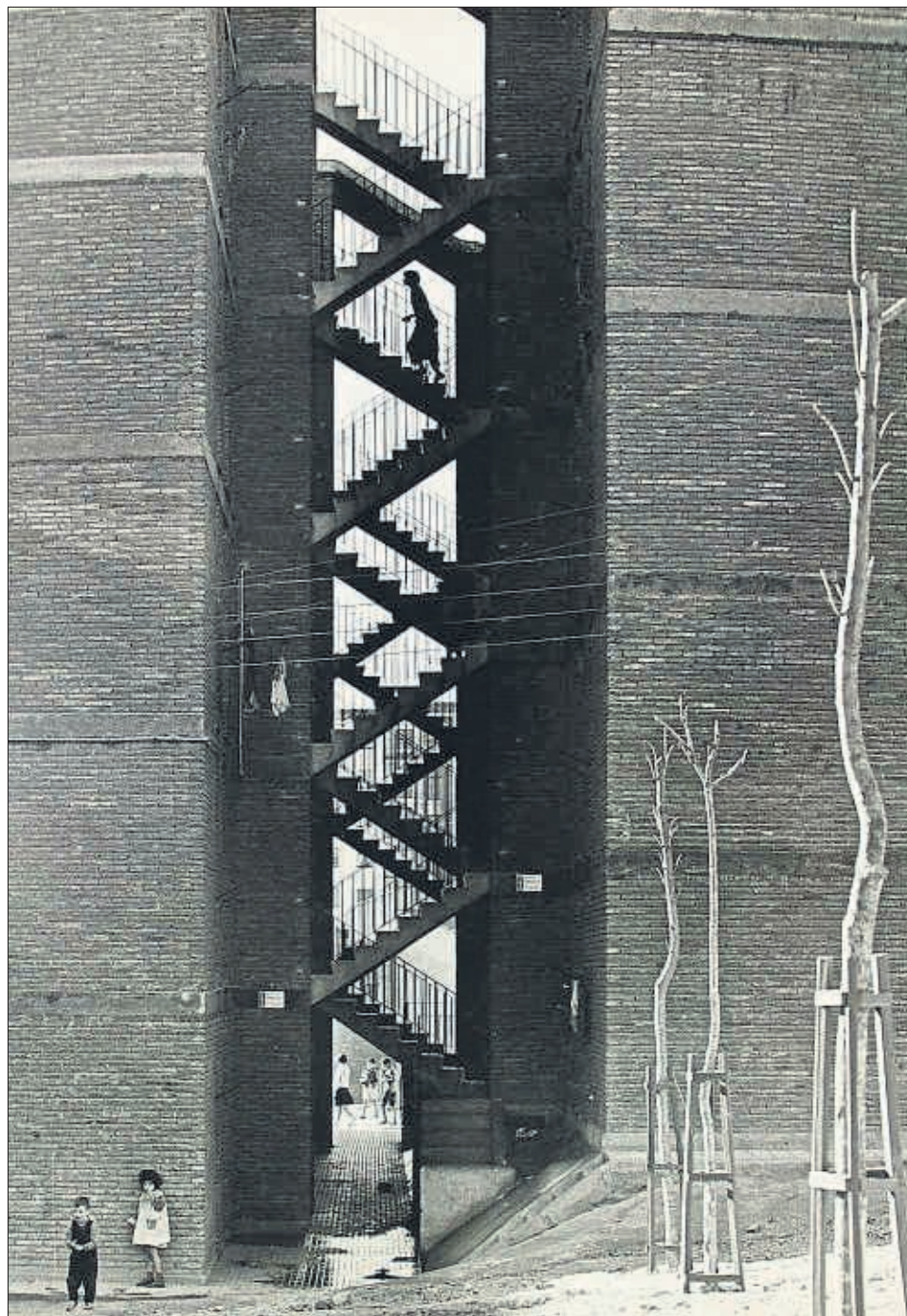
Una retrospectiva al MNAC rescata les fotos més desconegudes del seu arxiu personal

Maspons secret

TERESA SESÉ
Barcelona

Oriol Maspons (1928-2013) va ser el retratista de la *gauche divine* i el hippisme d'Eivissa, però també el de l'Espanya pobra dels anys cinquanta i principis dels seixanta, de Las Hurdes al barraquisme del Somorrostro o la muntanya de Montjuïc. El fotògraf que amb una mirada aguda i curiosa va registrar el

el fotògraf al llarg de tota la seva trajectòria i que, malgrat la seva aparent simplicitat, va acabar revolucionant la fotografia espanyola. “Ell sempre va defensar la utilitat de la fotografia, un concepte que contraposa a la fotografia artística, com a objecte de contemplació estètica, que és el que propugnaven les agrupacions fotogràfiques, de què es va desmarcar molt aviat. Ell es considerava un notari del seu

MNAC / ARXIU ORIOL MASPONS

L'Espanya canviant

Al'esquerra, imatge del llibre *Caminando por Las Hurdes* (1960); a la dreta, habitatge de la Trinitat Nova el 1965

trànsit d'un país que deixava enre-re el seu passat més negre i fosc i pugnava en ple franquisme per instal·lar-se en la modernitat. La revisió de l'arxiu, que el 2012 ell mateix va deixar en dipòsit al Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC), treu a la llum algunes facetes poc conegudes de la seva obra i una infinitat d'imatges inèdites o poc vistes més enllà de l'estret cercle dels fotògrafs, que sempre van veure en ell un dinamitzador i un mestre.

La retrospectiva, que es pot visitar fins al 12 de gener, és la més completa que s'ha fet mai de la seva obra, i es titula *Oriol Maspons, la fotografia útil*. La comissària és Cristina Zelich, que des del mateix títol ja emfatitza la idea que va guiar

temps, volia que la fotografia reflectís el moment que vivia”.

Aquest és l'argument central que ha guiat Zelich a l'hora d'endinsar-se a l'arxiu Maspons, un fons de més de 7.000 imatges que va ingressar al MNAC gràcies la tasca de David Balsells, que en aquell moment era conservador en cap del departament, i a la col·laboració de la fundació de la model Elsa Peretti. “No he volgut fer una exposició de les fotografies més boniques, més impactants i més reconeixibles de Maspons, sinó investigar al seu arxiu i, sobretot, contextualitzar els seus treballs”, diu Zelich. Són més de 500 imatges, a part de revistes, documents, llibres, portades de discos o retalls periodístics.

“Es considerava un notari del seu temps, i volia que la fotografia reflectís el moment que vivia”

Maspons, que es va relacionar amb el món des de la diversió i la llibertat, va ser un fotògraf extravertit i rupturista amb una mirada que va congelar en imatges icòniques, com la de la parella de guàrdies civils a la platja de Cadaqués; la de la model Monique, que, segons assegurava el mateix Maspons, va passejar el primer bi-

quini en aigües d'Eivissa, o la de la rossa Susan al volant d'un descapotable blanc, després coberta del llibre *Últimas tardes con Teresa*, de Juan Marsé. Membre de la *gauche divine*, que va retratar en una infinitat d'ocasions, també es va endinsar en el barraquisme de Montjuïc, va baixar al mateix barri xinò que freqüenta Joan Colom i amb Julio Ubiña, el seu soci durant 14 anys, va veure néixer als anys seixanta la nova Barcelona que sorgia al Poblenou o Bellvitge, grans blocs d'habitatges i torres elèctriques en terrenys descampats. Les van fer per encàrrec de *Cuadernos de Arquitectura*, i són uns dels descobriments de la mostra, que també recull els seus

viatges a París i Londres, les seves architectures eivissenques, reportatges com el dels aspirants a novellers de l'escola de toreig Manuel El Extremeño, al Poble Sec, o la Managua arrasada pel terratrèmol del 1972.

L'exposició també recull la seva admirable tasca en el camp editorial –va participar activament en la creació de la sèrie de *Lumen Palabra e imagen*–, el cinema i la publicitat, sense passar per alt altres facetes més qüestionables, com les seves col·laboracions per *Interviú* amb Luis Cantero o la mirada que projecta sobre la dona a través de les models: “Les va cosificant, les despersonalitza i les converteix en maniquins”, observa Zelich. ●

Fora de sèrie, divertit, original

ANÀLISI

Lluís Permanyer

Va ser molt original, amb una personalitat exagerada, un fora de sèrie no solament en el terreny professional sinó també per la qualitat humana.

Vam amistar asseguts tots dos cada dia a la taula de la Marion, al fons del restaurant Estevet. Era un espai reduït i que s'omplia amb joves que ja demanaven pas en el món de la cultura però també amb grans ja consagrats, com Català Roca. Devia ser a finals dels anys cinquanta.

El seu físic destacava. El meu pare, aficionat a traçar caricatures, en aquell ambient hi va trobar un filó, i algunes pengien emmarcades a la paret de l'establiment. La de Maspons no hi podia faltar.

El seu físic era vistós, però el realçava opinant, criticant, relatable, inventant sobre tot o res, però bé que sempre assaonat amb originalitat i molta gràcia. Estava assabentat de totes les xafarderies. En aquell racó tan intens la seva presència era una festa.

Es va interessar per mons marginals: el dels toreros de cap categoria, gitanos, flamenc i altres de la mateixa corda. La seva mirada fotogràfica, en canvi, destaca com

un filaberquí que penetra en la profunditat de gent i ambients menys vistosos. Tenia una intuïció infal·lable per descobrir on hi havia una formidable escena i immortalitzar-la amb mestria.

L'Espanya de la dictadura franquista li brindava amb generositat imatges que ell enquadrava com ningú (Cartier-Bresson ja sentenciava que la base era l'enquadrament, és a dir, seleccionar i prescindir de la circumstància). A la Pell de Brau encara hi manava el pòsit medieval, la diferència genuïna que exhibia aquella Espanya com a segell de col·lecció.

Va sentir predilecció per col·leccionar guapes gens tradicionals i la

seva càmera aconseguia augmentar una bellesa innovadora i torbadora.

Tenia debilitat confessada pels gossos, que el seduïen fins a extrems insospitats. Sabia tractar-los perquè oferissin el seu millor perfil just abans del clic.

Va tenir la sort de formar un tàndem amb Julio Ubiña, que sabia valorar les qualitats del seu estimat Oriol. No havia tingut mai interès a cuidar el seu arxiu, que era un embolic ben gros, superior a la seva firma tan cruelment gargotejada. El pitjor va ser contractar un empleat, que en va fer malbé una bona part.

Era escriptor, i amb motiu o

sense no parava d'enviar-me cartes, més aviat llargues, atapeïdes d'ocurrències, xafarderies i crítiques severes, opinions sorprenents. Els sobres de vegades resultaven gairebé dadaistes. Un dia va arribar a destinació malgrat que hi havia el meu nom acompanyat així: “Cronista de la ciutat. Malraux català”. El seu estudi era al carrer Santa Àgata, 10; doncs bé, em va pregar que a partir d'aleshores escrigués d'aquesta manera l'adreça: carrer Santa Àgata Ruiz de la Prada. Vaig complir, i totes les cartes van arribar amb puntualitat a la seva destinació. Carters: bravo!

Vet aquí l'epitafi que volia: “Penseu en mi / i us prometo des d'aquí / fer tot el possible per vosaltres / si és que em deixen”. I m'aconsellava que dictés el meu. M'encantava aquest, però havia estat fet servir i és lleig copiar-lo: “Ja no tus”. ●